

Hänvisning

Utlåtande angående regeringsproposition om ändringar i barnskyddslagen och till lagar som har samband med den.

Social-och hälsovårdsministeriet

Pb 33

FI-0023 STATSRÅDET

Kontaktperson

Tove Nylund, telefon +358 18 25262

tove.nylund@regeringen.ax

Utlåtande angående regeringsproposition om ändringar i barnskyddslagen och till lagar som har samband med den

Landskapsregeringen har 22.4.2021 mottagit en begäran om utlåtande från social- och hälsovårdsministeriet angående ändringar i barnskyddslagen och till lagar som har samband med den, och beslöt lämna följande utlåtande.

Det svenskspråkiga material som skickats för utlåtande omfattar endast en sammanfattning av propositionens huvudsakliga innehåll och de föreslagna paragraferna varför landskapsregeringen inte beretts möjlighet till ett fullödigt utlåtande.

De föreslagna förändringarna syftar bl a till att göra öppenvårdsåtgärderna mer effektiva och motsvara barnets och familjens behov; även föräldrarna ska erhålla stöd. Det föreslås en ny bestämmelse om intensifierad stödåtgärd inom öppenvården, där syftet är att stödja barnet och barnets familj på ett övergripande sätt genom intensivt och vid behov multiprofessionellt stöd, som även förebygger behovet av placering utom hemmet. Det föreslås även en begränsning av antalet klienter för socialarbetare inom barnskyddet så att en socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter kan ansvara för högst 35 barn år 2022 och högst 30 barn fr o m år 2023. Vad gäller krävande vård, föreslås förtydligande bestämmelser av innehållet, syftet med och ordnandet av krävande vård utom hemmet, även innehållet av perioderna av särskild omsorg förtydligas.

Vad gäller de föreslagna ändringar som berör hälso- och sjukvården kan konstateras att för barn som är klienter inom barnskyddet ska undersökningar och bedömningar göras i syfte att kunna hjälpa barnet på bästa möjliga sätt. För de barn och unga som är placerade utom hemmet ska det ordnas behövliga hälso- och sjukvårdstjänster. Barn och unga inom eftervården ska enligt förslaget ha rätt till nödvändiga hälso- och sjukvårdstjänster samt missbrukarrehabilitering och hjälpmedel, liksom nödvändiga socialvårdstjänster.

Lagstiftningsbehörigheten

Enligt 18 § 13 punkten i självstyrelselagen (1991:71) för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet beträffande socialvård. Bestämmelser om statsmyndigheternas organisation och verksamhet, förmyndarskap, familjeförhållanden, barns rättsliga ställning, rättskipning och administrativa ingrepp i den personliga friheten är enligt 27 § 3, 6, 7, 23, 24 punkten i självstyrelselagen att hänföra till rikets behörighet. Enligt 18 § 12 punkten i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet beträffande hälso- och sjukvård, med de undantag som stadgas i 27 § 24, 29 och 30 punkten.

Bestämmelserna inom de rättsområden som ligger under rikets lagstiftningsbehörighet blir direkt tillämpliga på Åland. I regeringspropositionen finns ingen konsekvensbedömning av tillämpbarheten för Ålands del. Landskapsregeringen konstaterar att många av de ändringar som föreslås förbättrar situationen för barn som placeras utom hemmet och deras familjer, något som bl.a. påpekats som brister av den internationella kommittén angående FN-konventionen om barnets rättigheter. Lagförslaget innehåller flera förtydligande bestämmelser gällande perioder av särskild omsorg. Det kan dock konstateras att tillgången på den här typen av tjänster på svenska redan i dag är mycket begränsad i Finland. En kontroll med Lagmansgården som är det enda skolhemmet som tillhandahåller tjänster på svenska visar att skolhemmet i nuläge inte har möjlighet att erbjuda tjänster som skulle uppfylla kraven i enlighet med 71 § om särskild omsorg. Det här innebär att de krav på särskild omsorg som föreslås, inte kommer att tillgodoses för svenskspråkiga barn och unga, vilket inte är acceptabelt. Landskapsregeringen förutsätter att de tjänster som föreslås genom lagändringarna finns att tillgå även på svenska.

Språkbestämmelser

Enligt 36 § i självstyrelselagen är ämbetsspråket vid landskapsregeringen svenska, liksom skriftväxlingsspråket mellan landskapet och statens myndigheter, enligt 38 §. Landskapsregeringen har inte erhållit hela regeringspropositionen för utlåtande utan endast en sammanfattning på svenska samt föreslagen lagtext. Nulägesbeskrivning, målsättning, konsekvensbedömning av förslagen, alternativa handlingsvägar med flera kapitel saknas i sin helhet, vilket inte gör det möjligt för landskapsregeringen att bilda sig en helhetsuppfattning av förslaget. Landskapsregeringen anser att riket inte till denna del uppfyller de skyldigheter som följer av 38 § i självstyrelselagen och 31 § språklagen (FFS 423/2003).

Konsekvenser

Beträffande tidtabellen för de föreslagna ändringarnas ikraftträdande konstaterar landskapsregeringen att man inte beaktat/ar den åländska självstyrelsen och det faktum att barnskyddslagen omfattar såväl riks- som åländsk lagstiftningsbehörighet. De föreslagna ändringarna är omfattande och berör såväl socialvård som hälso- och sjukvård. Den slutliga behandlingen kommer att äga rum under riksdagens höstsession 2021 och

lagändringarna är tänkta att träda i kraft 1.1.2022. Det här innebär alltså att tiden från riksdagens behandling tills att lagändringar träder i kraft på Åland i och med att de är riksbehörighet är mycket kort och att det därför de facto inte blir möjligt för lagtinget att utnyttja sin lagstiftningsbehörighet inom ramen för åländsk behörighet.

Landskapsregeringen efterlyser konsekvensbedömningar av hur de föreslagna ändringarna, till den del de utgör riksbehörighet, ska kunna genomföras i praktiken på Åland, med beaktande av självstyrelsen, det svenska språket och det bristfälliga utbudet av tjänster på svenska inom barnskyddet i riket.

Minister

Annette Holmberg-Jansson

Specialsakkunnig

Tove Nylund